

Uitgespeld

Heeft u zich al verdiept in de nieuwe spelling? Even de proef op de som. Is het ideeënloos of ideeëloos, Christusbeeld of christusbeeld, procédé of procedé, kerstman of Kerstman, christus of Christus, diskman of discman, havo'er of havoër, naziagressie of nazi-agresie, paardebloem of paardenbloem, zijingang of zijingang, Middeleeuwen of middeleeuwen? En hoe breek je Frankrijk af aan het einde van een regel: Frank-rijk of Fran-krijk?*

Onlangs heeft de Taalunie weer een nieuwe editie van het Groene Boekje uitgebracht. En daarmee is de derde spellinghervorming in ruim vijftig jaar een feit. Alhoewel de nieuwe regels pas in augustus van kracht worden, is het verzet ertegen nu al hevig. Het onderwijs en de overheid zullen zich moeten conformeren, maar veel kranten, tijdschriften en andere media hebben al laten weten dit keer niet mee te doen.

Sinds de spelling-Siegenbeek uit 1804 wordt Nederland om de zo veel jaar geteisterd door een nieuwe spelling. In 1954 leidde dit zelfs tot een voorkeurspelling en een toegestane spelling, die ruim 40 jaar naast elkaar hebben bestaan. Deze toegestane spelling werd in 1995 weer afgeschaft en er verscheen een Groen Boekje dat bol stond van de fouten en dat de nieuwe en controversiële regels voor de tussen-n (met maar liefst zes uitzonderingen) introduceerde. Destijds deed staatssecretaris Aad Nuijs de holle belofte – zoals het een goed politicus betaamt – om iedere tien jaar een nieuw Groen Boekje uit te laten komen om daarin alleen nieuwe woorden op te nemen en niet meer aan de regels te sleutelen.

Inmiddels weten we wel beter. De Taalunie blijft volhouden dat er slechts wat plooiën zijn gladgestreken, maar ondertussen is het woordbeeld van veel woorden sterk veranderd. Deze veranderingen zijn allerminst marginaal en missen soms elke vorm van logica. Zo krijgt sterrendom wel een tussen-n en vedettedom niet. De Middeleeuwen worden de middeleeuwen, maar bevrijdingsdag verandert in Bevrijdingsdag. En appèl verliest het accentteken en deelt voortaan zijn woordbeeld met de gelijknamige vrucht.

Veel kranten, tijdschriften (*de Volkskrant*, *Trouw*, *NRC Handelsblad*, *Elsevier*, *HP/De Tijd*, *Vrij Nederland*, *De Groene Amsterdammer*) en de NOS hebben al laten weten de nieuwe spelling niet te volgen. Zij zijn de blinde hervormingsdrang van de overheid beu. Bovendien vinden ze

de nieuwe regels verwarrend en onwerkbaar. De redacties beraden zich er zelfs over om terug te keren naar de spelling van vóór 1995. Volgens de eindredacteur van *de Volkskrant* sluit deze namelijk het beste aan bij het intuïtieve taalgevoel van de lezer.

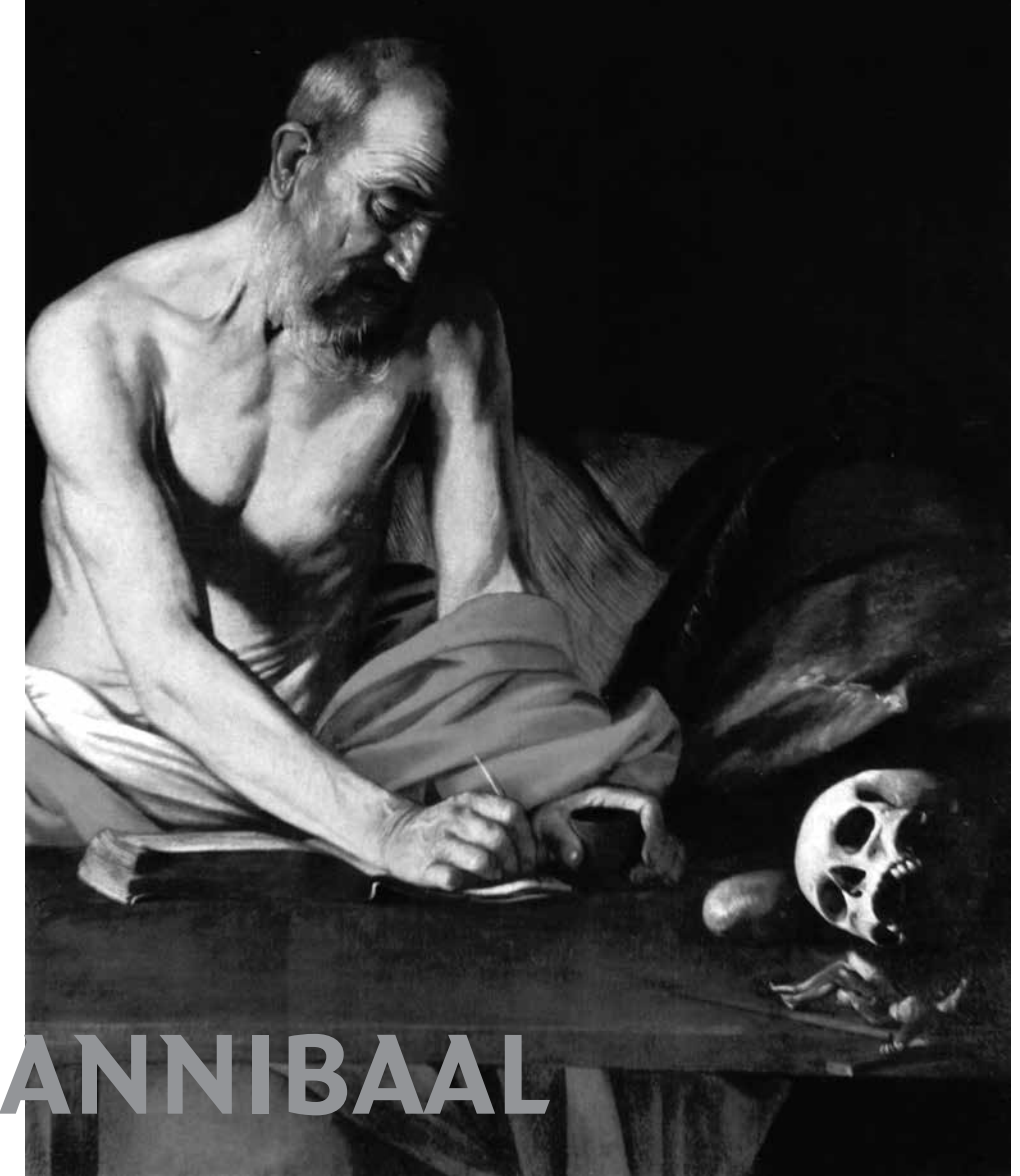
Voor het onderwijs kan deze revolte echter verstrekkende gevolgen hebben. Overheid en onderwijs zijn immers verplicht om de nieuwe spelling per 1 augustus in te voeren. Leerlingen, studenten en docenten worden voor de bijna onmogelijke taak gesteld om zich weer een nieuwe spelling eigen te maken. Voor een twintigjarige student betekent het bijvoorbeeld dat dit al de derde spelling is die hij zal moeten hanteren. Tel daarbij op het feit dat gezaghebbende media hun eigen weg gaan bewandelen en de chaos is compleet. Hoe kun je als docent dan nog verwachten dat leerlingen goed leren spellen en kunnen terugvallen op vertrouwde woordbeelden?

De opstand van de media is wel begrijpelijk. De Taalunie maakt er een potje van en Nederland is het spellingcircus meer dan zat. Het slachtoffer hiervan is de taal echter zelf. Hoewel het de Taalunie valt aan te rekenen dat zij ronduit slecht omgaat met ons taaleigen, maakt de houding van de media het er zeker niet beter op. Hoe kun je een leerling nog duidelijk maken dat je op school pannenkoek en paddenstoel moet schrijven, in een krant die de spelling van 1995 aanhoudt, je pannenkoek en paddestoel kan tegenkomen en ten slotte in weer een andere krant die de voorkeurspelling verkiest, je pannenkoek en paddestoel vindt?

Deze situatie verandert het Nederlands in een nog groter orthografisch doolhof. De taalbeheersing zal als gevolg ervan verder afzakken en in 2016 zal de Taalunie wel weer een nieuw Groen Boekje het licht doen zien om orde in de chaos te scheppen. Of het ze dan wel zal lukken?

Johan Graus
Hoofdredacteur

*De juiste antwoorden: ideeëloos, Christusbeeld, procédé, Kerstman, christus, discman, havoër, naziagressie, paardenbloem, zijingang, middeleeuwen en Fran-krijk.

St. Hieronymus (1608) van Michelangelo Merisi da Caravaggio.

DE KANNIBAAL

Tijdens de Landelijke Studiedag van de VLLT, die het thema 'Grenzeloos Leren' had, hield Abdelkader Benali een lezing over zijn ervaringen als taalleerder. Voor *Levende Talen Magazine* bewerkte Benali zijn lezing tot dit verhaal waarin hij zijn fascinatie met talen uiteenzet en waarin hij vertelt over hoe hij zich – meestendeels als autodidact – meester maakte van diverse talen.

Abdelkader Benali

Ik wilde al jong een kannibaal zijn. Als tienjarige las ik de *Kijk*, een populair-wetenschappelijk tijdschrift waarin altijd een klein hoofdstuk was gewijd aan de antropologie van de mens en de talen die hij sprak. Op een dag las ik een lang artikel over de zogenaamde agglutinerende talen, de trein-in-de-omgekeerde-richtingtalen, waaronder het Fins, Turks en Hongaars vielen, en vanaf dat moment wilde ik ooit op een dag een van die talen leren. Ik wilde ook zwartrijden. Een belofte kan tot van alles en nog wat leiden, want ongeveer in diezelfde periode wilde ik ook schrijver worden.

De schrijver geeft een wereld terug in de vorm van een boek, hij creëert een eigen wereld. De autodidact die talen leert, is een kannibaal van een cultuur, hij wil middels de taal zich de cultuur eigen maken, hij eet de wereld op. Hij drukt daarmee zijn verlangen uit deel uit te maken van de wereld, door de ander op te eten geeft hij de diepste liefdesverklaring af die er is: zoveel houd ik van je dat ik jou wil zijn. Hap, slik, weg.

Ik begon al heel vroeg met eten en om te weten waar die eetlust vandaan komt, moeten we om technische redenen naar mijn linguïstische wortels gaan kijken, want de eerste taal die ik leerde had noch een schrift, noch een opgeschreven grammatica, er was geen school

in de wereld waar je het kon leren en de mensen van wie ik het Tamazight heb geleerd, hadden ook geen onderwijscertificaat om deze taal te onderwijzen en het leren ervan vond plaats in den vreemde, Rotterdam.

Tamazight

Het is vreemd, maar we vergeten vaak onze moedertaal. We koesteren de talen die we leren, de taal die we van huis uit meekrijgen, versloft een beetje. Onze eerste taal is onze zwakste taal.

Ik heb ook nog nooit een taalcursus van het Tamazight gevolgd – het zou aardig zijn om de eigen moedertaal eens grammaticaal te onderzoeken.

Het moet zoiets zijn als een chirurg die zijn eigen moeder op de operatietafel legt om te zien waar al die moederlijke gevoelens, opvliegers, accenten en wat dies meer zij, nu eigenlijk vandaan kwamen. Wat je ermee opschiet, is een beter inzicht in de werking van het nierenstelsel, je ziet een galsteen en eindelijk weet je hoe de longpijp werkt, maar de gevatheid van je moeder leer je er niet mee kennen. Die vindt buiten de anatomie plaats. Ik ben zelfs een tijdje bevreesd geweest de grammatica van het Tamazight onder de loep te nemen, alsof ik daarmee de magie van die taal zou laten verdwijnen. Alsof ik daarmee mijn moeder zou kwijtraken. Operatie geslaagd, patiënt overleden. U begrijpt de onmacht die ik probeer uit te drukken.

Tamazight dus, dat door nog geen twintig miljoen mensen wordt gesproken, in Marokko alleen al drie dialecten heeft en waarvan de klanken tot diep in Mali zich vermengen met de Bamako- en Peultalen en waarin gezongen, gedanst en geroddeld wordt, maar waar bitter weinig in geschreven is zodat het nog altijd gedoemd is een orale taal te blijven, wat klinkt als een prachtig authentiek iets, maar wat voor mij ook betekent dat de taal nog niet al zijn mogelijkheden heeft bereikt. Een orale taal wordt altijd door de wind voortgeblazen op zoek naar een tijd of plaats waar het op papier kan neerstrijken.

Oraliteit is mooi in de ogen van de persoon die wel kan lezen en schrijven, maar de kannibaal weet wel beter. De oraliteit laat een leegte achter in de vorm van een honger die de kannibaal nooit meer gestild zal krijgen, want meer leren, leidt tot meer honger. Om zijn doel, de absolute verzadiging te bereiken, zou hij zijn eigen moeder moeten opeten, maar wie durft dat?

Frans

Op een dag bezoekt de kannibaal Marokko, een land

dat linguïstisch als een bonbon van drie lagen is – de eerste laag is het Tamazight, dan komt het Arabisch of het Marokkaans-Arabisch om preciezer te zijn en daarna het Frans. Mijn vader verheugde zich er enorm op dat ik op de middelbare school Frans ging leren want dan kon ik, straks in Marokko, met de mensen in het Frans communiceren, maar ik wilde niet communiceren, ik wilde de mensen in het Frans opeten. *Je t'aime, je te mange.*

De historische betrokkenheid van Frankrijk bij Marokko betekende dat ik ook Frans moest kennen, wilde ik iets begrijpen van Marokko, een land dat korte tijd gekoloniseerd is geweest door Frankrijk. Frankrijk had geprobeerd Marokko op te eten, niet alleen de couscous, helemaal, maar Frankrijk kon niet het hele land op en al snel had ze haar buik vol ervan en van de inwoners van Marokko ook en toen Frankrijk iets uitspooog was dat de Marokkaan. De ene kannibaal, zo is dus bewezen, brengt de ander voort.

Frans is de enige taal waarvan ik vind dat je die in het klaslokaal moet leren. Het heeft geen zin om veel in de Parijse metro te gaan zitten om alle advertenties te lezen of te gaan voetballen in de *banlieus* met straatkinderen of naar TV5 te kijken om drie uur 's nachts als ze prachtige intellectuele zwart-wit films uitzenden zodat de taal als het ware aan je gaat kleven.

Ik heb Frans bij de taalschool van de paus (de grootste kannibaal van allemaal, hoeder en opeter van dat mystiek lichaam) geleerd in Rome, het Saint Louise de France instituut dat vernoemd is naar de naastgelegen kerk waar drie prachtige Caravaggio's te zien zijn, een ervan de Heilige Hiëronymus die bezig is de Bijbel te vertalen, te kannibaliseren, de schutspatroun van de vertalers. Het kostte een paar euro's, maar het was geld goed besteed en het is nooit erg om in de buurt van een Caravaggio te vertoeven. Ook niet als je een kannibaal bent.

Arabisch

De ander taal van Marokko is het Arabisch, de taal van de islam, het geloof van mijn voorouders is de islam, dus het was ook heel logisch dat ik Arabisch zou leren. Als kind werd ik drie keer in de week geacht naar de moskee te gaan waar ik afdaalde in de catacomben waar veertig tot vijftig leerlingen werden samengepropt in een klaslokaal, allemaal kleine kannibaaltjes, een oppervlakte van enkele vierkante meters bijeengehouden door vier houtplaten, om de heilige koran te memoriseren. Tot op de dag van vandaag kan ik hele stukken Koran reciteren waarvan ik jarenlang nooit wist wat de betekenis was. In

het Midden-Oosten zijn ze dan ook onder de indruk als ik iets laat horen, want zo grondig hebben ze het zelfs daar niet geleerd. Het respect voor het Arabisch van de Koran is vooral onder niet-Arabische volkeren heel erg groot, het oefent een magische aantrekkingskracht uit, iets van een afrodisiacum kan het worden. Het Arabisch is vallen en opstaan en nooit uitgeleerd raken, maar na het leren van Arabisch is de kannibaal nergens meer bang voor.

Pas echt serieuze zaak heb ik gemaakt van het Arabisch leren, toen ik uit frustratie de taal nog steeds niet te kennen, besloot aan zelfstudie te gaan doen. Ik wil hier geenszins een pleidooi voeren voor de autodidact, maar omdat ik van nature en temperament geneigd ben om mijn eigen weg te gaan wil ik toch even zeggen dat het Arabisch een vrij ingewikkelde taal is om in je eentje onder de knie te krijgen.

Arabisch heb ik geleerd door een tijdlang, zo'n jaar of twee elke dag, elke ochtend met het beroemde Wehrwoordenboek dat voor een paar euro's in de Arabische wereld te krijgen is en voor bijna honderd euro's in het westen, achter mijn laptop ging zitten, de homepage van een belangrijke Arabische krant had gedownload en regel voor regel alle zinnestjes ging ontcijferen. Wat een werk, wat een inspanning! Ik weet zeker dat ik, had ik ervoor gekozen om drie maanden in Cairo rond te sluimeren, de taal wat sneller me had toegeëigend, maar het was alsof het Arabisch zich alleen zo kon prijsgeven, via die formele, ellenlange, saaie en soms onbegrijpelijke eerste pagina's van *Al Quds al Arabi*. De zwartwit krantenkolommen waren als het marmer waar ik mijn kennis uit moest houwen en wat was ik bereid tot noestigheid!

Duits

Meer nog dan de Duitse taal, lees ik de Duitse literatuur. De poëzie van Heine, de romans van Gunter Grass.

Ik weet niet of ik goed Duits spreek, het zal de een vast wel als steenkolen in de oren klinken, en ik geef toe dat het de taal is die de meeste discipline vraagt, een nauwgezetheid en precisie die verwant is met het Frans, alleen geeft het Frans *joie de vivre*, een expressie ervoor terug terwijl bij het Duits niet veel meer gebeurt dan dat de zinnen correct in het gelid staan – alsof daarmee de wezenskenmerken van twee volkeren zijn uitgedrukt.

Toch kan ik nergens zo van genieten als ik weer eens een Duitse roman heb uitgelezen, de ellenlange, karrenvrachten aan betekenis vullende zinnen achter me heb

gelaten, het ene na het andere zelfstandig naamwoord heb ontcijferd. Het genot is er een van tiefe intellectuele voldoening die ik dan wegspoel met een groot glas *Weissbier*.

Italiaans

Maar meer nog met het Frans of Duits, geniet ik van alles wat het Italiaans me heeft gegeven, misschien wel de meest toegankelijke taal voor wie dan ook in de wereld om onder de knie te krijgen. Een woordenschat van tweehonderd woorden en je kan over alles meepraten. Wie wil niet de taal van Verdi, Dante en de Napolitaanse boefjes begrijpen en helemaal als het allerkleinste beetje moeite dat is gedaan al met applaus en juichkreten door de Italianen wordt begroet! Wat spreekt u goed Italiaans en het enige wat je vroeg was hoeveel dat boek kostte!

Ze willen je er graag bij hebben, de Italianen, want ze weten dat ze als uitstervend volk het moeten hebben van de steeds maar groter groeiende groep van italofofonen. De demografie drukt zwaar op het Italiaanse volk dat in rap tempo aan het verdwijnen is, terwijl het aantal Italiaanssprekenden alleen maar groeit. Dat levert in de toekomst nog bizarre situaties op wanneer miljoenen toeristen die de taal beheersen, Italië zullen bezoeken, een land dat zelf geen Italianen meer kent. De Italianen moeten kannibalen welkom heten, want ze raken door hun eigen voorraad heen.

Hoe dan ook, geen taal waarin zo makkelijk wordt gepolemiseerd, de liefde verklaard en de vunzigste en flauwste moppen van dit continent worden verteld. Ik weet nog niet hoe ik het, voordat ik Italiaans kende, heb uitgehouden. Zal ik op mijn oude dagen van mijn talenkennis afscheid moeten nemen, dan zal ik het Frans als een oude minnares laten gaan, maar als een jaloerse feeks de vergankelijkheid ervan proberen te weerhouden dat ze me de o's en de a's van het Italiaans ontnemt.

Maar misschien verlangt de kannibaal aan het einde van de treinrit, net als de schrijver, naar dat allereerste begin waar hij, als Adam en Eva, onschuldig is, leeg, zonder taal, alleen gebrabbel waardoor alles een groot Babylon lijkt, een heen en weer gaan van dromerige klanken waar hij met zijn eetlust en hoofd ordening in moet brengen. Het verlangen kannibaal te worden en niet meer te zijn, houdt me gaande op deze lexicale reis door de talen. Het schijnt dat in het Paradijs maar een taal gesproken wordt, helaas. De perfecte staat van taalverwerving bestaat niet en dat maakt het leren van talen de moeite waard. ■